

Voldsramtes Møde Med Retssystemet

Om podcasten

[Juristeriet - podcast](#)

Mange af os har en forestilling om, at retssager foregår ligesom i amerikanske film. Blodtørstige anklagere og forsvarsadvokater, der råber og skriger om kap, mens dommeren tæver løs med sin hammer.

Virkeligheden ser imidlertid noget anderledes ud, og det kan faktisk godt komme bag på almindelige danskere, når de første gang stifter bekendtskab med det danske retssystem. Det er en blandt mange pointer fra undersøgelsen ”Forurettedes møde med retssystemet”, hvor fire forskere fra Det Juridiske Fakultet har fulgt en række voldsramte danskeres vej gennem retssystemet – lige fra anmeldelse og frem til efterspillet oven på en eventuel retssag. Undersøgelsen viser også, at selvom rigtig mange politikere ofte kræver hårdere straffe for blandt andet vold, så er det sjældent strenge straffe, der er vigtigt for de mennesker, som er blevet udsat for vold eller for trusler om vold.

Lektor Lin Adrian og lektor Louise Victoria Johansen guider os gennem retssystemet, og runder turen af med tre anbefalinger til ting, vi fremadrettet bør være opmærksomme på, når vi skal sikre at forurettede får så godt et møde med retssystemet som muligt.

Sidst i udsendelsen er Ditlev Tamm igen klar i Pejsestuen med endnu en fortælling fra rettens kulturhistorie. I dag med lidt ananas i egen juice for vi taler nemlig om det første danske juridiske fakultet, og det er jo vores eget, nemlig Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet, der har været del af Københavns Universitet lige fra dets grundlæggelse i 1479. Men hvordan kan det være, at netop juraen var en af de første discipliner, der blev til en videnskab på universitetet?

0:00 Intro

3:27 Lin Adrian og Louise Victoria Johansen

44:10 Ditlev Tamm

57:36 Outro

Rapporten [”Forurettedes møde med retssystemet – fra anmeldelse til afgørelse”](#)

Hvis du har ris, ros eller gode forslag til udsendelser om jura, så skriv til os på redaktion@jur.ku.dk.

Indholdet af podcasten

Jon Clausen 00:00:12

Du lytter til juristeriet. En podcast om jura og juridisk forskning produceret af Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet. Mit navn er Jon Clausen. I dag skal vi en tur igennem retssystemet. Mere præcist skal vi se nærmere på en undersøgelse, der beskriver, hvordan danskere, der har været udsat for vold oplever deres møde med retssystemet. Lige fra de henvender sig hos politiet for at anmelde volden og hele vejen igennem en eventuel retssag. Og der er flere spændende indsigter at hente i undersøgelsen. For eksempel er mange danskere ret farvet af amerikanske film, når de første gang møder retsvæsenet. Og så viser undersøgelsen også, at man godt kan være offer for vold og samtidig ønske en mildere straf end den

retssystemet lægger op til at give. Lyt med om et øjeblik. Sidst i udsendelsen er Ditlev Tamm igen klar i pejsestuen med endnu en fortælling fra rettens kulturhistorie. I dag med lidt ananas i egen juice, for vi taler nemlig om det første danske juridiske fakultet, og det er jo sørme vores eget, nemlig Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet, der har været del af universitetet lige fra dets grundlæggelse i 1479. Men hvordan kan det være, at netop juraen var en af de første discipliner, der er blevet til en videnskab på universitetet? Mere om det sidst i udsendelsen. Men først skal vi en tur igennem retssystemet.

Lydoptagelser 00:01:33

[Lydoptagelser fra film] Please rise. Court is now in session. How do you plead: Guilty or not guilty? Call the first witness. Swear to tell the truth, the whole truth and nothing but the truth? I do. I want the truth - You can't handle the truth.

Speaker 1 00:02:02

I object Your Honor. This trial is a travesty. It's a travesty of a mockery of a sham of a mockery of a travesty of two mockeries of a sham. Your Honor, I Object. You would. Bastard. Honor, honor in the court. Shut up. You are out of order.

Jon Clausen 00:02:06

Mange af os har en forestilling om, at retssager foregår ligesom i amerikansk film. Blodtørstige anklagere og forsvarsadvokater der med fråde om munden, råber og skriger om kap, mens dommeren tæver løs med sin hammer for at få ro i salen. Virkeligheden ser imidlertid noget anderledes ud, og det kan faktisk godt komme bag på almindelige danskere, når de første gang stifter bekendtskab med det danske retssystem. Det er en blandt mange pointer fra undersøgelsen Forurettedes møde med retssystemet, hvor fire forskere fra Det Juridiske Fakultet har fulgt en række voldsramte danskere vej gennem retssystemet. Lige fra anmeldelse og frem til efterspillet ovenpå en eventuel retssag. Undersøgelsen viser blandt andet, at selv om rigtig mange politikere ofte kræver hårdere straffe for blandt andet vold, så er det sjældent strenge straffe, der er vigtigt for de mennesker, som er blevet udsat for vold eller for trusler om vold. Og så vil deltagerne i undersøgelsen gerne have sig frabedt at blive kaldt for ofre. Selv om mange af dem altså har været udsat for et voldeligt overfald. Lektor Lin Adrian og lektor Louise Victoria Johansen er vores guides på denne rejse gennem retssystemet, og de runder turen af med tre anbefalinger til ting, vi fremadrettet bør være opmærksom på, når vi skal sikre, at forurettede får så godt et møde med retssystemet som muligt.

Jon Clausen 00:03:27

Hej Lin og Louise.

Lin Adrian 00:03:31

Hej.

Jon Clausen 00:03:31

Vi skal snakke lidt om en undersøgelse I har lavet, der hedder Forurettedes møde med retssystemet. Men inden vi taler om resultaterne af jeres undersøgelse, så tror jeg, det ville være godt for lytterne, hvis I lige kunne ridse baggrunden for undersøgelsen op. Og hvem I har talt med for at lave den.

Lin Adrian 00:03:48

Ja, det er jo sådan, at forurettede har fået en del mere plads i løbet de sidste 20 år i hele vores snak om retssystemet. Men der er faktisk relativt lidt forskning i Danmark omkring forurettedes forhold, og det betyder, at der er mange beslutninger, som bliver taget på baggrund af tro og

fornemmelser, og det har vi egentlig haft lyst til at gøre noget ved. Og vi er fire kolleger. Lars Holmberg, som har beskæftiget sig rigtig meget med politiets forhold. Ida Helene Asmussen, som har været meget interesseret i forurettedes forhold. Det er Louise Victoria Johansen, som har forsket en hel del i retssale og det at møde retssale. Og så er det mig selv, som er rigtig interesseret i mødet mellem systemer og borgere. Og vi fik simpelthen lyst til med den viden, vi kom med tilsammen som kolleger, at lave et projekt, hvor vi kastede lys på forurettedes forhold i Danmark. Det søgte vi så Offerfonden om midler til og var så heldige at få en rigtig flot bevilling derfra, så vi i de sidste tre år har kunnet lave den undersøgelse, som vi skal snakke om i dag, og som jeg glæder mig rigtig meget til at fortælle noget mere om. Den første indsigt, som jeg lige vil løfte sløret for, og som Louise vil vende tilbage til senere og sige meget mere om, det er, at vi i løbet af vores undersøgelser lærte, at for mange af dem, vi normalt omtaler som ofre, og det gjorde vi også selv i undersøgelsen, så tager de af forskellige grunde afstand til det begreb. Og derfor så er vi konsekvent begyndt at bruge ordet forurettet. Det kommer vi også til i denne her podcast, hvis der er nogen, der skulle undre sig over, hvorfor vi siger netop det mærkelige ord. Og vi har selvfølgelig talt med en masse forurettede. Vi har talt med professionelle aktører, det vil sige betjente, advokater og vi har talt med dommere, og vi har betalt med anklagemyndighed.

Speaker 4 00:06:00

Vi har faktisk været i kontakt med over 100 personer i alt og fået rigtig mange indsigter undervejs, som forhåbentlig kan inspirere både politikere og også de praktikere, som arbejder med forurettede. Så vi har altså et kæmpe stort materiale, som vi skal snakke om i dag.

Jon Clausen 00:06:19

Lin, i undersøgelsen, der peger I på en lang række forskellige forhold, både i forhold til hvordan de forurettede oplever den første kontakt med retssystemet, hvordan de oplever det undervejs i retsprocessen, og hvordan de ser på strafudmålingen og også hvordan de ser på sig selv, og altså i hvor høj grad de tænker på sig selv som ofre. Men lad os starte fra en ende af. I undersøgelsen har vi en gruppe af mennesker, der har oplevet at være ofre for enten vold eller for trusler om vold, så de anmelder overfaldet eller truslen. Og hvordan oplever de så den situation? Altså hvordan oplever de den første kontakt med retssystemet?

Lin Adrian 00:07:04

Som du siger, så er det jo mennesker der har været udsat for vold, trusler om vold, og vi har også et enkelt røveri med. Og jeg skal starte med at sige, at de ligger i den lettere ende. Det vil altså sige, at det er den type hændelser, som måske populært sagt blev klaret med de bare næver. Der er ingen rygende pistoler i vores undersøgelser, og der er ingen glimtene knive. Men der er både mennesker, der har nøjes med at få blå mærker, men også nogle, der er kommet væsentlig mere til skade og har ligget på hospitalet. Så der er et bredt spektrum på på den måde. Når det så kommer til det første møde med politiet, så er den generelle opfattelse, at det faktisk var rigtig positivt. Og det stemmer også meget godt overens med de observationer, som vi selv gjorde. De var nemlig præget af, at betjentene gav sig god tid til at snakke med de forurettede og gjorde sig også, hvad de kunne for at få flest mulige oplysninger om sagen og også møde forurettede i øjenhøjde. Altså langt hen ad vejen. Og det, vi kan høre på vores forurettede, er, at der er nogle ting, der betyder rigtig meget i det møde med politiet. For det første er det supervigtigt, at de bliver forstået. Altså, at de bliver anerkendt for den oplevelse, de har haft, og også for deres beslutning om at komme til politiet. Det faktisk ret vigtigt, at politiet ligesom som anerkender, at det er i orden at komme her, det er godt, at du kommer. Det er også rigtig vigtigt for dem at blive lyttet til. De vil gerne tages alvorligt. Ja, hvem vil ikke det? Men det vil vores forurettede altså også rigtig gerne, når de kommer til politiet. Og de lægger vægt på de betjente, der har været empatiske og kompetente. Det er sådan en ting, som

[No Speaker] 00:08:52

de siger. Så handler det også om at føle sig betrygget på en eller anden måde. Altså at man kommer, og man oplever at man er i gode hænder. Så dette møde er det virkelig vigtigt for de forurettede og de går altså mange af dem ud af det med en god fornemmelse. Men der er altså også nogle sten i skoen, for det er ikke alle, som har det sådan. Og de viser også lidt om, hvor vigtigt det er, det med at blive taget alvorligt. For eksempel så siger en Ulla om politiet: "Han har taget det, som om det bare var lidt veninde fnidder, og det var det altså ikke". Så Ulla, hun følte sig altså relativt talt ned til. Altså, som om det bare var noget som nogle yngre veninder, og det betød ikke rigtig noget. Og en anden en kendt - en yngre - måske velkendt person af politiet sagde "Jeg følte, jeg blev set ned på, at jeg bare var en tidligere stofmisbruger. Hvis det ikke havde været for min kontaktperson, så har jeg ikke troet, at de havde taget mig seriøst. Og det sagde hun også selv. Altså kontaktpersonen. Hun følte ikke, at jeg ville blive taget alvorligt. Det var også derfor, at hun tog med". Så her har vi altså den her yngre fyr, som faktisk oplever, at hvis jeg ikke har haft en "voksen" med, så var han ikke blevet lyttet til. Så er der en anden ting, som både vi og de forurettede hæftede sig ved i mødet med politiet. Og det er nemlig sådan, at politiet skal give forurettede rigtig mange informationer. De skal have noget at vide om konfliktråd, om erstatning, om offerrådgivningen, bistandsadvokat, information om kontaktperson og sagens gang og så videre og så videre. Man bliver helt forpustet, bare man selv skal nævne det. Og vores forurettede de

[No Speaker] 00:10:43

kommer til politistationen og er utroligt optaget af deres historie. Og de møde altså betjente, som også har en pligt til at give dem en hel masse praktisk information på det tidspunkt. Og det kan simpelthen være for meget. Det bliver en form for informations overload. Og det hørte vi faktisk også fra betjentene selv. Nogle af dem fik leveret den information, fordi det skulle de. Som en af dem sagde "Så har vi sat flueben ved det", simpelthen fordi det er noget, der på en måde bliver lidt automatiseret, ikke tilpasset de forurettede. Og en betjent sagde for eksempel, og jeg citerer: "Når vi sidder dér med de forurettede, så har vi jo alle de der forskellige ting, som vi skal gøre dem bekendt med. Der er noget, der hedder Offerrådgivningen og konfliktråd og sådan nogle ting. Men når det er den der anmeldelses fase, så kan de faktisk ikke rumme mere end bare at få forklaret politiet, hvad er det, der er sket med mig. Og hvis man så skal forholde sig til alle mulige andre ting, så tror jeg, der er mange, der ikke kan rumme det". Og det passer sådan set også meget godt med de observationer, som vi selv gjorde, at folk sagde nej eller bare ikke rigtig forstod, hvad det var, der skete, og det var også en del af de forurettede, som sagde: "Så gik jeg ud af politistationen med sådan en 728 brochure om alt muligt". Så sådan helt bogstaveligt og billedligt talt følte sig belæst og overlæst med brochurer. Og det her med de positive møder og informations overload, det kommer til at stå i kontrast til det, der sker efterfølgende. Der oplever rigtig mange simpelthen bare, at så bliver der tavshed. Der sker ikke noget. De ved ikke, hvad der foregår. De får ingen informationer, og politiet er måske interesseret i at få lidt yderligere forklaring fra dem.

Speaker 4 00:12:41

Men den løbende information om deres sag oplever de ikke, de får. Og det er faktisk ret betydningsfuldt, fordi de oplever, at de føler sig glemt. Ligger jeg i en skuffe? Ligger jeg i en bunke? Altså bruger ret mange af den slags billeder til at beskrive den her fornemmelse af, at være glemt. Det er jo klart, at de får besked hvis der er rejst tiltale. Men, der kan godt gå rigtig lang tid, og så sidder man og venter på, hvad sker der? Sker der noget? Sker der ingenting? Så man kan sige, at for rigtig mange, så er det første møde godt. De føler sig taget imod, og så begynder det simpelthen at gå ned ad bakke derefter.

Jon Clausen 00:13:24

Louise, lad os så sige at sagen ender i retten, og det er jo ikke alle sager der gør det. Men lad os sige, at sagen ender i retten. Hvad er det så for en oplevelse for de forurettede?

Louise Victoria Johansen 00:13:40

De fleste af de forurettede vi fulgte, havde ikke rigtig prøvet at være i en retssal før. De havde ikke prøvet at være del af nogen form for sag. Og det er klart, at de gjorde sig en masse forestillinger om, hvad det ville indebære. Det indebar også en masse usikkerhed fra deres side. Og endelig så var der selvfølgelig også den efterfølgende oplevelse, da de så havde siddet i retssalen og oplevet det. En af de forurettede, vi fulgte hele vejen gennem processen, fordi han faktisk også kom i retten med sin sag. Andreas sagde: "Jeg har fået en masse papirer, men jeg forstod ikke halvdelen af det. Jeg ved ikke, hvad der kommer til at foregå derinde. Kommer jeg til at sidde sammen med ham og sådan nogle ting. Det ved jeg ikke, om jeg har lyst til". Og her refererer Andreas jo til en række forskellige ting. Han refererer til det, som Lin fortalte om før og med Informations overload. Han har jo faktisk fået en masse papirer, en masse information, men det er ikke alt, han har forstået. Han ved ikke rigtig, hvad der kommer til at foregå derinde, og han er også bekymret for nogle ting. For eksempel at sidde sammen med tiltalte. Og det var noget, der gik igen blandt mange af de forurettede, vi talte med, som så skulle i retten. Det, at de ikke har oplevet det før, har gjort, at vi har kaldt dem novicer. Altså novicer i en retssalssammenhæng, fordi alle de andre, de møder ind i den retssal, er professionelle. De har været der masser af gange før. Det er forsvareren, bistandsadvokaten, anklageren, dommeren. De alle rutinerede. Og den situation kan gøre, at de professionelle aktører måske ikke helt er klar over, hvad det vil sige at være forurettet og aldrig har siddet der før.

Speaker 5 00:15:12

Det kan man godt komme til at glemme. Hvad er det for nogle usikkerheder? Det er helt oplagt, at de her forurettede var meget usikre, inden de skulle ind. Det går igennem i alle interviewene. De følte sig uforberedte, som Andreas også pegede på. Vidste ikke helt, hvad der skulle komme til at ske. De vidste ikke rigtig, hvad retten forventede af dem. Hvad skulle de egentlig levere i retssalen? Og hvordan skulle de forklare sig som vidner? Faktisk bare ordet vidne skabte en del usikkerhed, når de nu blev indkaldt til retten. Så stod der, at de skulle vidne. Og der havde de nok en forestilling om, i hvert fald mange af dem, at de var forurettede eller måske ligefrem part i sagen. Så de havde en idé om sig selv, som faktisk blev slået lidt ud af kurs, når de så fik brevet, hvor der stod, at de bare skulle vidne.

Jon Clausen 00:15:57

Ja, det kan være, vi lige skal forklare det, fordi det er der måske også nogle lyttere, der tænker. Og hvis man er blevet udsat for et voldeligt overfald, så er man part i sagen.

Louise Victoria Johansen 00:16:07

Ja, men det er man jo ikke ind i en dansk kontekst i hvert fald, fordi der går man jo ud fra, at når der ikke er faldet dom endnu, så har man jo faktisk ikke nogen præcis forestilling om, fra rettens side, om vedkommende egentlig er forurettet eller ej. Derfor fastholder man vidne. Så er det typisk første vidne, altså man bliver kendt som den første, efter at tiltalte har afgivet forklaring. Men man fastholder altså ordet vidne i stedet for forurettede. Og det giver jo sådan set systemisk god mening, men for forurettede selv kan det godt virke lidt underligt, fordi det jo gør, at der bliver rykket ved den rolle, de tror, de har, fordi de faktisk en formel rolle de har. Der er faktisk nogle af dem, der føler sig, det er måske forkert at sige degraderet, men i hvert fald sat lidt på et sidespor. Den rolle, man tænker, man har, når man er blevet udsat for noget kriminalitet, bliver jo en anden, når man så bliver sidestillet med en række andre vidner. Det er sådan, det kommer til at lyde i deres øre,. Det er ikke sådan det er ment, men det er klart, at når man kun er ét ud af fire eller fem vidner, så er ens egen rolle jo ikke fremhævet på nogen særlig tydeligt måde i retten.

Det vi også har oplevet er, at de kan være i tvivl om, hvad de andre aktører egentlig har for en rolle. Altså de professionelle. Hvad er det egentlig, anklageren kommer til at spørge dem om? Hvordan kommer de til at spørge om det? Hvad med bistandsadvokaten? En bistandsadvokat er noget, som forurettede kan få tilbudt. Dels for at hjælpe med erstatningsspørgsmålet, hvis der er det i sagen, men faktisk også som en form for støtte netop til at kunne hjælpe forurettede igennem den her proces.

[No Speaker] 00:17:46

Men de forurettede har ofte haft en forestilling om, at bistandsadvokater enten fungerer som en form for forsvarer eller anklager for dem. Det har de også kaldt dem tit over for os. "Min forsvarer eller min anklager". De har troet, at vedkommende nærmest kunne nedlægge strafpåstand og være meget aktiv i retssalen, hvilket ikke er meningen.

Jon Clausen 00:18:04

Hvad vil det sige strafpåstand?

Louise Victoria Johansen 00:18:06

Det vil sige, at komme med et forslag til, hvad tiltalte skal have for straf. Og det er der faktisk nogle forurettede, der har gjort sig store tanker om, hvad det så kunne være. Andre har ikke rigtig gået ind i det. Men der har været den her usikkerhed omkring, hvad er det egentlig, man kan forvente sig i denne her retssalssammenhæng? Der er også en del, der har henvist til amerikanske film. De tror, at forsvaren kommer til at "gå til dem" næsten lidt aggressivt, og er også lidt bekymret for det, fordi de jo også er bange for, at det skal påvirke deres troværdighed. Så det er, som man kan sige, de indledende forestillinger, som forurettede har gjort sig, når vi har interviewet dem, jo typisk i mellem, at de har været hos politiet, og de så skal møde op i retten. Så nu bevæger vi os over til at forklare lidt om, hvad det vil sige at være i retten og skulle forklare sig. Jeg vender tilbage til Andreas faktisk, fordi han meget fint beskrev det. Dels havde han jo inden talt om, at han var ret bekymret for, at han skulle møde den tiltalte, og bagefter, da han forklarede, hvordan det var, så siger han: "Det var en meget underlig oplevelse at være i retten. Det var underligt at sidde lige ved siden af ham. Altså tiltalte udenfor. Det var en underlig oplevelse. Jeg ved ikke rigtig, hvordan jeg skal formulere det.

[No Speaker] 00:19:18

Det var surrealistisk. Jeg følte mig ikke helt forberedt. Jeg havde ikke nogen rigtig fornemmelse af, hvad der foregik derinde. Jeg havde jo mest baggrund fra amerikansk tv. Hvis du forstår, hvad jeg mener". Og der kommer det amerikanske islat ind igen, og som faktisk også var ret gennemgående som referenceramme for de forurettede. Og ofte når de professionelle aktører skulle fortælle os, hvad de prøvede at gøre for at hjælpe de forurettede igennem den her proces og få dem til at forstå, hvad der skulle ske, og hvad der skete. Så beskrev de også netop, at de fleste forurettede jo faktisk har deres forestillinger om det at være i en retssal fra amerikanske film. Det, Andreas går ind på her, det er jo, at det er ganske svært også for eksempel at sidde udenfor og vente og så ofte kunne risikere at sidde ved siden af tiltalte. Anklagerne kalder forurettede en, når forurettede skal forklare sig, og vi har hørt fra mange anklager og selv oplevet, at de forsøger at vejlede forurettede i, hvad der kommer til at foregå derinde. Men de forurettede, vi har interviewet efterfølgende, når de har været i en retssal, har ikke rigtig følt sig klædt på til trods for denne her introduktion. Og det kommer måske igen i spil, det der med at man er professionel aktør og ikke helt er klar over, hvor meget der skal til, for at man som forurettet forstår, hvad det er, man går ind til. At man tager måske en hel del ting for givet, og det er jo igen den situation, man sidder i. Som forurettet, at man får de her informationer. Man får dem på skrift. Man får dem mundtligt, men man har faktisk rigtig svært ved at lytte efter. Man

har svært ved at indoptage dem. Og der er ingen tvivl om, at de retlige aktører, som vi interviewede, var udmærket klar over, at det er en vanskelig situation, som forurettede er stillet i.

[No Speaker] 00:20:59

Og der er i hvert fald meget stor overensstemmelse på den måde mellem det forurettede oplevede som svært og det, som de professionelle aktører også vidste var svært for forurettede, men alligevel så var det altså problematisk, for de her forurettede. Så kommer de forurettede ind i retssalen og skal vidne og sidder derfor midt inde i lokalet. Og på deres venstre hånd, kan de så se eller har frit udsyn til tiltalte. Og det var faktisk utroligt svært for mange af de forurettede, selv om de godt vidste, at det ville ske. Og jeg tror faktisk også, at nogle af de forurettede var overrasket over deres egen reaktion. En af dem beskrev det sådan her: "Jeg havde det helt vildt dårligt, da jeg kom derind. Altså, det kom meget bag på mig selv, at jeg fik den reaktion, at jeg kom ind og sidde så tæt på hende". Altså den tiltalte, der havde overfaldet kvinden her. Så selv om man forbereder sig mentalt på det, så det at komme ind og sidde der er utroligt grænseoverskridende for mange forurettede. Og det, man nogle gange gør fra rettens side, det er, at man kan sende tiltalte ud i et rum, hvor vedkommende kan følge med i, når forurettede afgive sin forklaring. Det er ikke altid, man finder grund til det for rettens side. Så kan man måske gøre det, at den tiltalte sætter sig bag i retssalen, eller hvis den forurettede har en bistandsadvokat med, så kan bistandsadvokaten sætte sig og skygge lidt for tiltalte så at sige, så det ikke bliver så overvældende. Men vi kommer simpelthen ikke uden om, at det er en spidsbelastning for forurettede at sidde så tæt på tiltalte, når de selv skal forklare sig. Det er, kan man sige, de fysiske registreringer, som forurettede har i den her situation. Men de har også nogle problemer med eller udfordringer med at forklare sig i en retssal. Og det var det, som jeg kom ind på før, at

[No Speaker] 00:22:42

de har jo også gjort sig nogle forestillinger om, hvad forventer retten egentlig af dem. Andreas, som vi nu har citeret nogle gange efterhånden, forklarede det for eksempel sådan her bagefter: "Jeg var meget nervøs for at sige noget forkert. Man sidder jo over for en dommer. Nogle gang når der er gået så lang tid, så kan man måske godt lægge to og to sammen op i sit eget hoved. Hvis du forstår, hvad jeg mener". Og det Andreas var bekymret for, det var jo, at han ikke skulle leve op til det, som særligt dommerne ville forvente af ham, som han sagde: "Man sidder over for en dommer", og han og også mange andre forurettede, som jo ofte havde ventet utroligt længe på at komme i retten, var faktisk bekymrede for, om de havde glemt noget eller lagt noget til. Som Andreas også siger, er der noget, der er blevet føjet til, fordi der nu er gået så lang tid. Hvordan er min hukommelse egentlig? Kan jeg faktisk leve op til det, som det er at give en vidneforklaring. Og den nervøsitet hang også sammen med, at de forurettede vi talte med, jo også var meget optaget af, om retten ville tage dem alvorligt, og om de ville virke troværdige. Det her troværdighedsspørgsmål er faktisk ret centralt. Og jeg tror faktisk, at mange af dem oplevede sådan en alt eller intet situation i retssalen, at hvis de nu ikke virkede troværdig nok af den ene eller den anden grund, at de ikke kunne huske ordentligt, at de ikke fik forklaret sig ordentligt. Så ville det falde tilbage på dem, og så kunne sagen få en drejning, som faktisk hang på dem udelukkende. Vi oplevede det flere gange, når vi så interviewede forurettede bagefter. I ét tilfælde var den tiltalte blevet dømt, og så sagde den forurettede: "Og

Speaker 5 00:24:14

der er jeg er glad for, at hun har fået 30 dage, at de havde troet på mig". Så at det, at tiltalte blev dømt, faktisk var et direkte bevis på, at forurettede havde virket troværdig i retssalen. Andreas, som vi har citeret flere gange, efterlyste bagefter - han havde ikke fået at vide, om der var faldet dom - og det var rigtig vigtigt for ham, fordi han ikke ellers følte, at retten havde troet på noget som helst af det, han havde sagt. Igen sådan en alt eller intet situation. Og i det lys er det helt oplagt af de forurettede, de savner i det omfang, de ikke får at vide, at der er faldet en dom, og

hvad den er blevet, det er simpelthen en mangel for dem, fordi sagen er ikke sluttet, før de får dette at vide. Og det gør de faktisk ikke automatisk. De kan henvende sig. Typisk kan de ringe til anklageren. De kan ringe til retten og bistandsadvokaten. Men det er faktisk sådan, at hvis de ikke selv gør noget aktivt for det, så får de det ikke at vide. Og når man så sammenlægger det med, at de forurettede egentlig først føler, at sagen er lukket, og de har fået ret, når de hører den her dom, så er det jo altså en klar mangel.

Jon Clausen 00:25:25

Og Lin, så når vi til strafudmålingen. Hvad kan vi sige om de forurettedes tanker om og ønsker i forhold til straf?

Lin Adrian 00:25:36

Det var en rigtig spændende del af vores undersøgelse, synes jeg, og er noget vi var nysgerrige på, fordi vi i den offentlige debat, politikere og debattører slår meget ofte til tromme for strafskærpe. Netop under hensynet til forurettede. Det kan også være befolkningens retsfølelse sådan mere generelt. Men det er meget tit, at forurettede bliver trukket frem som dem, man skal gøre noget for. Og man skal gøre noget for dem i form af at skærpe straffe. Så derfor spurgte vi alle vores forurettede, alle vi talte med, om, hvilket forhold de havde til præcis det med straf. Og det var der selvfølgelig forskellige billeder på, men der trådte alligevel nogle mønstre frem. At for rigtig mange, så det, der var virkelig vigtigt, det var, at det der var sket, havde en eller anden form for konsekvens, mens straffens strengthed i sig selv ikke betød så meget for rigtig mange i vores undersøgelse. Og her skal man selvfølgelig lige holde sig for øje igen, det som vi nævnte indledningsvist, at vi taler om voldssager og trusselsager i den sådan lidt lavere ende. Men stadigvæk, der er sådan en ret god overensstemmelse mellem det, vores forurettede siger, og så nogle undersøgelser lavet i Danmark omkring befolkningens retsfølelse. Altså at i konkrete sager, der dømmer folk mildere, end man skulle tro, og end systemet rent faktisk gør. For eksempel fortalte Line, som havde anmeldt en taxachauffør for vold, som sagde til os: "Altså jeg ville have det rigtig skidt, hvis det endte sådan - ja, det kan jeg slet ikke forestille mig - men hvis han altså endte i fængsel eller sådan noget. Det ville jeg ikke have det godt med, fordi det synes jeg altså også er over grænsen, fordi vi er jo kun mennesker". Så for Line, der ville det være alt for meget på en måde. Hun så ligesom mennesket i den her taxachauffør.

[No Speaker] 00:27:41

Hun var helt uenig i, at det var okay, det han havde gjort. Men hun var ikke nødvendigvis interesseret i, at han blev kastet i kachotten, så at sige. Hun var selvfølgelig interesseret i, at der skulle ske noget. Nogle pegede ligefrem på, "Jamen kunne han ikke komme på tale et tale-pænt kursus, hvad med noget behandlingen af en eller anden art. Altså også prøvede at tænke i alternativer til straf, som jo ellers er gået nogenlunde af mode i Danmark i de seneste mange år. Men det er noget, som vores forurettede også i et vist omfang tænker i. Det sted, hvor vi egentlig begyndte at få den rigtige forståelse for, hvad det er, der betyder noget i forhold til konsekvens og straf, det var et helt andet spørgsmål. Vi spurgte nemlig vores forurettede, hvorfor gik I til politiet? altså hvorfor henvender man sig overhovedet til politiet? Der kom faktisk en række forskellige grunde. Der var for eksempel en del, som ville bidrage til, at det ikke skete igen. Altså det måtte ikke skete mere, som for eksempel Christian, som havde anmeldt en vold situation. Han sagde: "Ja, det vil jeg altså også sige, altså vi kan jo ikke have mennesker i vores samfund, der render rundt og opfører sig på den måde. Så ja, det var også klart en vigtig del, at man skal ikke tro, at man bare kan gå rundt og være sådan over for andre mennesker, fordi det kan man altså ikke". Så Christian ville altså også på en måde statuere et eksempel, trække en streg i sandet og forebygge fremtidig kriminalitet. Det var faktisk en drivkraft for rigtig mange af dem, vi talte med. Så var der dem, som ville have tryghed, som simpelthen havde en oplevelse af, hvis man

havde involveret politiet, og politiet nu kendte til sagen, så var man på en eller anden måde mere tryk i hverdagen.

Speaker 4 00:29:32

Det betød altså også noget. Så var der dem som ellers ville have taget sagen i egen hånd. Der var såmænd en del af vores informanter eller måske ikke en del, men der var flere af vores informanter i hvert fald, der sagde, at de var gået til politiet for at undgå og slå ham ned eller tage hævn. Så de puttede altså politiet ind mellem sig selv og gerningspersonen, fordi de simpelthen synes, der skulle ske noget, og de måske normalt og måske da de var yngre, ville have gjort noget andet. Det sidste eksempel, jeg kan nævne det er, at for nogle er det simpelthen som en slags borgerpligt. Ordet borgerpligt blev brugt. Når man er samfundsborger, så bør man gå til politiet. Så hvis vi kigger hen over de her mange forskellige grunde til at anmelde sagen, så var det jo interessant, at der var ikke nogen, som sagde, at jeg er gået til politiet, fordi jeg vil have, at vedkommende skal i fængsel i ti år for eksempel. Men at alt det her med, at der skal sættes en streg i sandet, at man vil føle sig mere tryk, at man vil have problemet fjernet, jo også kan tale til, at man, i hvert fald i nogle situationer, kan udvide feltet af de sanktioner, som man har i et samfund. I hvert fald hvis ønsket er at imødekomme de forurettede.

Jon Clausen 00:30:52

Og Louise, så er der spørgsmålet om hvordan de forurettede ser på sig selv. Ofte så taler man jo om ofre. Men det er ikke nødvendigvis en betegnelse, som de medvirkende i jeres undersøgelse har lyst til at bruge om sig selv.

Louise Victoria Johansen 00:31:12

Nej, det har du ret i, og det er jo meget interessant, fordi vi lagde faktisk ud med at kalde vores projekt for ofre i retssystemet. Efterhånden som vi fik interviewet flere og flere forurettede og faktisk også professionelle aktører. Gik det op for os, hvor negativt ladet ordet offer egentlig er for dem. Og der var især tre store grunde til, at der var modstand mod begrebet, og det første for forurettede, det var, at de følte ikke, at deres skader var store nok. Altså skaderne var simpelthen for små til, at de følte, de med rette kunne kalde sig for ofre. Og det kan jo igen hænge sammen med, at vi har haft adgang til nogle bestemte sager, hvor skaderne ikke altid har været særlig store. Vi har dog nogle tilfælde, hvor det faktisk har været større. Men selvfølgelig ikke som hvis man er blevet overfaldet med en kniv eller noget andet. Så det var faktisk ret vigtigt i forhold til definitionen af offer, at de her forurettede ikke følte, de kunne påberåbe sig begrebet offer. De følte, at det var noget med, at man skulle have blødt, eller at de skulle ses bagefter. For eksempel var der en forurettet, der sagde: "Jeg tror, at jeg ville have tænkt på mig selv som offer, hvis man kunne se det bagefter". Altså hvis man kunne se skaden i hendes ansigt. Men nu var det en ret lille ting, hun var ude for i forhold til, at det skulle give synlige spor. Så det var ret gennemgående. Det andet punkt det var, at de forurettede følte, at man skulle have været helt uskyldig, og det er jo faktisk interessant, for det er også det billede, man tit har i offentligheden. At man går ned ad en gade, bliver pludselig slået ned bagfra. Går hjem fra arbejde.

[No Speaker] 00:32:49

En respektabel borger, som intet har gjort, og så pludselig er man offer. Og de fleste af de forurettede i vores undersøgelse havde lidt svært ved at kalde sig det, og det var egentlig fordi de spekulerede på, om de selv havde gjort noget, der kunne have provokeret den her episode. Havde i en eller anden form for medskyld. Og med det kunne det også være, at de forurettede tænkte, om de havde signaleret noget, de engang selv vidste. Der var en, der var udsat for trafikvold, og som overvejede, om den måde, vedkommende havde siddet på i bilen, havde udstrålet noget. Så var der virkelig mange spekulationer fremme omkring, om man alligvel kunne have været medvirkende til det, og så kunne man i hvert fald ikke være offer, hvis man på nogen måde

medansvar for hændelsen, så var det svært at påberåbe sig det begreb. Der var en hel del forurettede i vores undersøgelse, som anmeldte vold eller trusler om vold på baggrund af nære relationer, som vi kalder det. Altså enten fordi det var i et parforhold, det var sket. Det kunne være naboer, der kendte hinanden. Venner. Og det komplicerede ofte sagen, fordi man netop dér kan som forurettede spekulere i, hvad det er, der ligger bag ved den her konkrete hændelser. Så selv om det faktisk overvejende i vores undersøgelse var forurettet, at forurettede og tiltalte kendte hinanden på forhånd, så var det ikke sådan, at dem, der ikke kendte hinanden på forhånd, følte, at så kunne de godt sige, at de var ofre, fordi de havde i hvert fald ikke haft nogen forhistorie sammen. Så på den måde var offer-begrebet vanskeligt for begge grupper. Hvis man kan sige det på den måde. En tredje ting, der var i spil for mange af de forurettede, vi talte med, om hvorvidt de så sig selv som ofre. For det var

[No Speaker] 00:34:32

faktisk noget vi spurgte dem om, det var, at de ikke synes, det var særlig attraktivt at være offer. Der var simpelthen noget negativt forbundet med det. Noget passivt. Der var ikke handlekraft i det. En mandlig forurettet fortalte, han synes, det var en lidt ynkelig tilgang til livet, som han sagde. Og en anden forurettet beskrev ordet offer: "Jamen, det lyder bare så sårbart på en eller anden måde". Og ét er, at man ikke synes det særlig attraktivt og blive betegnet som offer. Men det har faktisk også betydning for, hvordan man tager imod noget af den hjælp, som man får tilbudt for eksempel hos politiet. Der er for eksempel Offerrådgivningen, som af ikke så få forurettede blev afvist med netop den begrundelse, at de jo ikke så sig selv som ofre. Så et tilbud, som eventuelt kunne have været benyttet, blev ikke benyttet af samme grund. Der er for eksempel en forurettet, der sagde: "Nej, jeg vil fandme ikke være et offer", da vedkommende blev tilbudt eller fik beskrevet muligheden for at kunne kontakte Offerrådgivningen. Der er så rigtig meget, der ligger i dette ord, og det kan have nogle ret store konsekvenser. Det, der så også er interessant, er, at vi har spurgt de professionelle, hvad de mente om begrebet forurettet og offer sat over for hinanden. Og nu fokuserer vi så lige på ordet offer. Og de forbandt på samme måde som de forurettede ordet med absolut uskyld. Alvorlige skader. Og der var en anklager, der endda sagde: "Sådan en, der er helt uden for kategori - hjælpeløs". Igen denne her passivitet. Man er bevidstløst, slået ud, næsten slået ihjel. Altså helt derude skal man være for at være offer. Og en betjent citerer vi nu for at sige: "Jamen, der er sådan en selvmedlidenhedsklang på en eller anden måde". Så der også er et eller andet man

Speaker 5 00:36:22

påberåber sig noget som offer, som næsten også er gået lidt over stregen. Det er den ene side af det, men de professionelle aktører havde så også det andet billede med, at de forurettede også kunne risikere at havne i en passiv kategori, som de jo ikke selv kunne lide. Der var for eksempel en betjent, der sagde: "Altså, der står selvstændige kvinder derude og siger, Jeg er fandme ikke et offer, fordi de har fået sådan et negativt klingende udtryk". Der ekkoer de jo så at sige de forurettedes egen oplevelse af afstandstagen til det her begreb. Så der er faktisk rigtig stor overensstemmelse med de forurettedes oplevelse af begrebet af offer og så de professionelles. Og så stemmer det også rigtig godt sammen med forskningen. For over 40 år siden, der beskrev den norske kriminolog Nils Christie i en artikel, det som han kaldte Det Ideelle Offer. Altså hvad skal der egentlig til, før man er det ideelle offer? Og det er nærmest punkt for punkt det, som både forrettet og de professionelle refererer til i denne her undersøgelse, vi har lavet. Man er en svag person. Man har et respektabelt ærinde. Som jeg sade det at man går ned af gaden efter arbejde. Man bliver overfaldet af en stærk, ondsindet, fremmed og så videre og så videre. Så der er rigtig, rigtig mange lighedspunkter mellem de her forskningsprojekter som Nils Christies opstillede og så det, som de forurettede refererer. Som når man i den offentlige og især politiske debat taler om offerets behov, og det gør man gennemgående med betegnelsen offer, så kan det altså godt tænkes, at debatten rammer lidt ved siden af skiven. For dem, det handler om.

Jon Clausen 00:37:55

Og her til sidst og på baggrund af det vi nu har talt om. Hvad er så de vigtigste ting, vi som samfund skal være opmærksomme på i forhold til de forurettedes møde med retssystemet? Og er der eventuelt noget, vi bør gøre anderledes?

Louise Victoria Johansen 00:38:15

Vi har samlet tre punkter op i forhold til det vi allerede har været inde på, Lin og jeg, og jeg tror, det er vigtigt, at vi får pointeret, at vi selvfølgelig skal være opmærksom på det som samfund, men at også de professionelle aktører særligt skal være opmærksom på det. For det er dem, der faktisk på mange måder, tror jeg, ret hurtigt kan justere, sådan så i hvert fald noget af det, der lige nu bliver gjort i forhold til forurettede, bedre kan matche det, de egentlig har behov for. Det første punkt, vi har her, er et fokus på viden, måske mere end information. Vi var hele vejen igennem vores forskellige indlæg betonet, hvor meget information de her forurettede faktisk får. I hvert fald især i starten. Men de er ikke altid klar til at indoptage denne information, når de får den. Det er det ene problem. Det andet problem er, at der går over lange perioder, hvor de slet ikke får noget information. Så der er altså et mismatch mellem pludselig først meget information, så ikke noget information og også i det hele taget, hvordan denne her information bliver formidlet. Der er et eller andet, der ikke passer sammen. Det er jo ikke fordi, de som sagt ikke får information. De får foldere, der er hjemmesider, der er guides, der er alt muligt. Men det når ikke den forurettede. Det er bare det eneste, vi kan konkludere. Det når ikke dem, som det skal nå. De savner i den grad en statusopdatering på deres sag, når den her ligger hos anklagemyndigheden. De aner ikke, hvad der foregår. Sagerne bliver meget ofte henlagt. Og der ønsker de forurettede en ordentlig forklaring, og de får en forklaring i e-Boks. Helt standard. Nogle af dem bliver også ringet op og får en forklaring. Og når de bliver ringet op og får en forklaring på, hvorfor sagen blev henlagt, har de det gennemgående i vores undersøgelse

[No Speaker] 00:39:57

hvert fald, bedre med det. Det er faktisk ikke sådan, at de forurettede ikke kan forstå, at en sag bliver henlagt. De vil bare gerne høre hvorfor. Og de vil nok også gerne have det på en personlig måde, så de føler sig igen set og hørt. Efter en eventuel retssag har vi også været inde på, at de forurettede ikke automatisk får sagens udfald af vide, og det er faktisk rigtig betydningsfuldt for dem. Og så kunne man jo sagtens forestille sig, at de kunne få en besked om det. At de ikke selv skulle opsøge den her viden. Man må regne med, at hver gang en forurettet skal aktivt opsøge noget, så kan det vanskeliggøre processen for dem. Og det ikke sikkert, de får det gjort. Så en automatik i forhold til at få dette at vide, ville jo være rigtig fint. Det ville også være fint at få formidlet til de forurettede, at selv om sagen ender med en frifindelse af tiltalte, så er det ikke nødvendigvis et tegn på, at de selv har været meget utroværdige. Det er jo den følelse, de går derfra med. Vores andet punkt det er, som vi jo også har været inde på og ændre sprogbrug omkring forurettede, som man ikke kalder dem ofre. Forurettede bliver også brugt af de professionelle aktører, for eksempel hos politiet og så videre. Og som vi også har fortalt, så er de fleste forurettede ikke positivt indstillet over for ordet offer, fordi det signalerer hjælpeløshed og passivitet. Så der kunne en øget opmærksomhed på at undgå ordet offer i den offentlige debat, altså at fokusere mere på forurettede. Også gøre, at det var mere inddragende for de her forurettede, og at de mennesker kom til at fremstå mere handlekraftige, mere selvstændige. Måske i virkeligheden også mere værdige. Det sidste punkt vi har på dagsordenen er, at der fra politisk side gennem det seneste årti har været øget fokus på forurettedes behov og situation helt unægteligt.

[No Speaker] 00:41:52

Men der har også været en tendens til, at hver gang man skulle hjælpe forurettede, så talte man om at skruer op for straffen. Så var det tiltalte, der så at sige skulle have mere oveni hatten. Og der vil vi godt opfordre til, at man fra politisk side ikke kun skruer op for straffen, når man vil støtte forurettede. Og det skyldes jo, som vi også har hørt i denne her udsendelse, at mange af de forurettede ikke er særligt optaget af straffens hårdhed eller straffens længde. Det vigtigste for dem er faktisk forløbet, altså at de er blevet hørt. De er blevet behandlet med respekt. Og det betoner også deres oplevelse af sagens afgørelse. Uanset om det bliver henlagt, eller der kommer en dom, så er det faktisk den her proces, der fylder utrolig meget for de forurettede. Hvordan er de blevet behandlet undervejs? Det, de også er meget opmærksomme på og fokuserede på, det er, er der en konsekvens af det her? Så det egentlig ikke så meget om konsekvensen af hård straf, men om der er sket et eller andet. Som sagt har de fleste af vores informanter været meget mindre optaget af straffens længde, end at der skulle ske noget rehabiliterende. Altså behandlingen, samfundstjeneste og så videre. Der var faktisk en forurettede, som oplevede, at tiltalte blev dømt og fik et antal måneder, og så siger den forurettede bagefter: "Jamen, det hjælper jo ikke noget. Det er jo ikke det, der er hans problem. Hans problem er alkohol". Så det vil sige da betoner når den person jo også, jamen det er jo sådan set behandlingen der kunne have hjulpet den her person. Det er jo ikke, at vedkommende skal ind og sidde i et antal måneder. Så konsekvensen er noget rehabiliterende, men også det her signal om, at det vil vi ikke acceptere som samfund.

Speaker 5 00:43:30

Så det er konsekvensen, der støtter den forurettede i, at det var i orden at anmelde for eksempel. At grundlaget, altså de bevæggrunde man havde for at anmelde på en eller anden måde også er blevet taget alvorligt og er blevet

Speaker 3 00:43:42

hørt.

Jon Clausen 00:43:43

Lin og Louise, tak for, at I kiggede forbi podcasten og gav os et indblik i resultaterne fra jeres undersøgelser.

Jon Clausen 00:43:56

Du kan finde mere information om rapporten Forurettedes møde med retssystemet på jura.ku.dk/CIS eller i noterne til denne udsendelse, hvor vi linker til rapporten. Og så er det igen blevet tid til at bevæge os ind i pejsestuen og til det hjørne af podcasten, vi kalder Ditlev fortæller, hvor professor emeritus Ditlev Tamm venter med endnu en fortælling fra rettens kulturhistorie. I dag ser vi nærmere på de tidligste universiteter og på, hvordan juraen fra starten var en videnskabelig kernedisciplin. Det handler, som så meget andet i middelalderen, om kirkens behov for at have lærde mennesker til at styre butikken. Ditlev, jeg tænker, at vi også lige skal runde det første danske juridiske fakultet. For det er jo vores. Så hvad var det sådan inspireret af og modeleret over? Hvordan blev det grundlagt?

Ditlev Tamm 00:44:53

Fakultetet er jo en del af universitetet og Universitas betyder en helhed og denne idé altså om, at mennesker, som studerede forskellige fag, kunne slutte sig sammen til en helhed, der blev Universitas, den er jo middelalderlig. Altså det der med mørk middelalder, det skal man jo glemme alt om. Middelalderen er meget lys på mange punkter. Og det er jo der lærdom begynder. Der var ingen i det gamle Rom, der havde fundet på, at man kunne lave universiteter. Man havde nogle retsskoler i Rom, og man havde nogle retsskoler også, og det bliver så vigtigt senere i byen Konstantinopel og i Beirut. Og de kan jo sige, at de danner jo et fjernt forbillede for

juridiske fakulteter. Men den umiddelbare forhistorie, den ligger jo i middelalderen, og man kan pege på stedet og sige, det er i Bologna. Ja, altså det første sted, hvor man begynder at studere jura i den forstand, at man læser gamle retskilder. Og det er jo så romerret, man læser. Det er i Bologna. Man var også begyndt omtrent samtidig, og nu er vi altså lige her omkring og før 1100. Så gjorde man i Paris, og der var det dygtige teologer især. Og så ved vi, at man også i Oxford havde en tilsvarende situation. Så det er ligesom de tre ældste institutioner, hvor altså mennesker, lærere og studerende om vigtige emner begynder at samles, og der altså udkrystalliserer sig nogle særlige fag, som man mener er egnet til denne form for uddannelse. Det bliver jo så i første omgang teologi i Paris og jura i Bologna. Og så har man en vis tradition, kan man sige fra Syditalien, også

[No Speaker] 00:46:45

byen Salerno og andre steder får medicin. Så de første tre fakulteter, når man begynder at slå sammen og få flere sammen, det bliver altså en orden, hvor man har de højere fakulteter, der står selvfølgelig teologi øverst, fordi det er det, der leder til Gud. Og så kommer juraen som det andet, fordi det er samfundets orden. Og så kommer medicinen som det tredje, fordi det handler jo så bare det enkelte menneske, og hvordan man bliver, og hvornår man er syg, og hvornår man er rask. Og så kommer der en underbygning. Det kalder man så i middelalderen for artes fakultetet, og det er så dér, man lærer forudsætningerne for eventuelt at kunne gå videre. Og det minder jo i høj grad, kan man sige, om vores gymnasiale uddannelse, fordi det var så noget med at læse naturvidenskaber og sprog. Det man grundlagde, var jo så et universitet, som var en kongelig grundlæggelse, fordi det var Christian den første, og går man ind i vores festsal på Frue Plads, så vil man jo også se, at hovedetbilledet der, det forestiller Christian den første, der sidder på sin trone og modtager repræsentanter for det nye universitet, som han har grundlagt den 1. juni 1479. Christian den første havde jo også selv været meget aktiv for det. Han havde været i Rom nogle år før, og da havde han udvirke af paven, en tilladelse til at grundlægge et universitet. Det var også vigtigt for igen at forstå den her institution. Altså det var fint nok at have en konge til at grundlægge det, men skulle det være et rigtigt universitet, så var det altså en del igen af det kirkelige internationale og var en kirkelig institution. Det vi kan se, når vi så kigger på det ældste juridiske universitet.

[No Speaker] 00:48:44

Vi skal jo ikke forestille os, at det er hundredvis af studerende, der er strømmet ind af portene der. Der har ikke været ret mange studerende og de, der har været, har jo altså tilhørt en elite. Vi skal igen jo lige ind i her, at uddannelsessystemet forudsatte jo at man kunne latin, og det forudsatte også, at man havde gået i skole, og man er gået i latinskole. Og hvis vi skal sætte tal på, så har der jo ikke været mere end højst et par hundrede mennesker i hver årgang, som har opfyldt de krav. Og de har formentlig endda ikke allesammen gået på universitetet, og de har slet ikke valgt jura alle sammen. Så den kreds, der overhovedet kunne komme ind, var altså en ganske lille kreds af personer i kraft af deres forudsætninger og lyst til det. Så vi skal formentlig nok forestille os, at det ældste universitet har grundlæggende været befolket af personer, som havde en tilknytning til kirken, og at den danske - altså den kirke, som var i Danmark - har brugt universitetet som et uddannelsessted for nogen, der igen skulle ind og have en uddannelse i kirken. Og igen skal vi også huske på, at den katolske kirke er jo ikke et teologisk fakultet eller teologisk institution. Det var en alt omfattende institution, der regulerede det menneskelige liv, som var en kæmpe organisation, som ejede masser af fast ejendom. Altså, man havde simpelthen bare brug for folk, der kunne alt muligt og var så uddannede som muligt, sådan er de, hvis der skulle opstå strid om noget, kunne de rigtige argumenter. Og det, som er baggrunden for, at juraen bliver vigtig, det er jo, at på et givet tidspunkt bliver det en god ting, når der skal løses konflikter, at man bruger juridiske argumenter. Vi ved jo ikke reelt noget om, hvordan folk har argumenteret.

[No Speaker] 00:50:44

Men en juridisk argumentation forudsætter jo altså, at man juridisk identificerer spørgsmål, at man er klar over, hvilke argumenter der kan rejses for og imod forskellige typer af løsninger. Og det var altså det. Det er Bologna kommer ind igen. Det var sådan noget man lærte der. Man læste tekster. Der læste man gamle juridiske tekster: En mand kommer til at skære halsen over på en slave? Han er barber. Slaveejeren kommer og siger "Du har slået min slave ihjel. Du skal betale erstatning", og så opstår alle spørgsmål, som jurister kender: "Arh, jamen skal han nu det, han kom sådan set selv og satte sig her. Han kunne måske godt se, at jeg ikke var så dygtig til det eller han kunne måske godt se, at der var et farligt sted, som hvor der nu rent faktisk skete, faktisk var en bold, der ramte min arm. Så egentlig er det vel ikke min skyld, men det er hans egen skyld?". Altså hele den måde, hvorpå juridisk argumentation bygges op. Det er jo det jurister lærer og det man skal kunne. Og det er det, der bliver brug for i det øjeblik, det bliver den måde, man diskuterer på, og det fænomen, som er baggrunden for, at jura opstår og bliver nyttig og vigtig, det er jo altså, at der er jurister. Altså juristerne føder sig selv og skaber deres eget behov. I det øjeblik der er nogle mennesker, der i en konflikt, og altså kan begynde at argumentere på en lidt mere sofistikeret måde end andre, så må de andre jo også have en, der kan det. Og så får man jo behov for dem på begge sider. Når kirkens administration begynder at ansætte nogle jurister der kan det der, så må kongen jo også have nogen, hvis der nu skulle opstå strid der. Og på den måde bliver jo også jurister nødvendige, fordi de sidder med den viden, som er den, som man nu bruger, når man skal løse konflikter.

[No Speaker] 00:52:36

Vi kalder det, når det gælder Tyskland, fordi nu er det Tyskland, som ret vigtigt for os her, det kalder vi receptionen af romerretten. Altså dette, at gradvis bliver konflikter juridificeret. Man får behov for disse mennesker. Når man skal for en dommer, så sidder der faktisk ikke længere en mand, en af naboerne, som har fået det hverv at lede tinget. Så sidder der altså en mand, der har været i Bologna og har læst. Og han kunne finde på at begynde at spørge og bruge ting på latin ikke sandt: "Er det actor? Er det defensor? Ikke sandt? Ja, så må man jo kunne ordene, ikke sandt? Altså vi kan jo se, man kan næsten selv se for sig hvordan det her bliver til. Man må kunne det, og så bliver der jo behov for folk, der kan det, og på den måde bliver jurister vigtige. Og jo dygtigere man er, og sådan er det jo nogen gange ikke sandt, altså jo mere man kan, jo mere man har læst, jo bedre bliver man, jo flere sager vinder man. Og så må de andre jo også kunne. Og så bliver det jo en selvforstærkende virkning af behov for juridisk kundskab. Men man kan sige, det er jo også en kundskab, der kun er behov for, hvis sager rent faktisk afgøres på den måde. Om går man over til det danske land, så kan vi sige, at Danmark var jo ikke retligt med på det. Altså samtidig med at man i 1479 grundlægger et universitet, så gør man det jo ikke for at uddanne advokater eller dommere til det danske retssystem, fordi der fortsætter egentlig den måde at gøre det på på dansk, som vi ser afspejlet i landskabslovene, og hvor man har talt sig til rette om konflikterne. Så det universitetets første opgave bliver, det

[No Speaker] 00:54:30

bliver altså i virkeligheden at uddanne nogle højt kvalificerede eksperter, som kan indgå på de niveauer, som bliver internationale. Altså hvis kongen skal føre en retssag, hvis kirken skal føre en større sag, så må man have sådan nogle mennesker. Og man har måske nok kunne begynde i København og man har kunne få en grunduddannelse. Og den grunduddannelse, der har jo så altså været i de samme fag alle steder. Juraen er i sit udgangspunkt internationalt i den forstand, at det er romerret, og det er den kirkelige ret, der kalder man kanonisk ret. Det begyndte man også på, altså at udvikle sådan et juridisk system. Også i Bologna på det tidspunkt. Så man har 2 dele, der hænger sammen. Man har romerretten, der går tilbage til det gamle Rom og specielt en lovsamling for 500 år siden, Byzans Kejser Justinian, det der hedder Corpus juris civilis. Og så

har man altså et kirkeligt system, der bygger på specielt pavens beslutninger og på den kirkelige ret og de ret kirkelige domstole, der hedder den kanoniske ret. Og et juridisk fakultet var opdelt i to underfakulteter. Hvis det skulle være et rigtigt fakultet, så havde man en romerrets afdeling, og man havde en kanonisk rejseafdeling. Og da kanonisk ret, jo typisk var alt det her med kirke og ejendom, og romerretten var det mere almene omkring familie og ejendomsret og de helt almindelige juridiske spørgsmål. Så var det tit, om det var en god idé at begynde med romerretten, og lige få en grunduddannelse der. Og så kunne man specialisere sig i den kanoniske ret. Mens det kunne være mere vanskeligt at slå igennem, hvis man kun kunne den kanoniske ret. Så det vil typisk være sådan, at den kirkelige ret ville bygge på og hentede jo også sine begreber over sine figurer og sit tankesæt fra den fra den kirkelige ret. Det første fakultet er ikke et gennembrud for dansk jura. I

Speaker 6 00:56:29

den forstand, at her begynder man så at beskæftige sig med dansk ret, og nu sker der en juridificering af dansk ret. Det er to adskilte verdener. Den praktiske juridiske verden på landet og i byerne og så studiet af romerretten og kirkeretten på Københavns Universitet. Men det er jo vigtigt alligevel, fordi den kender vi jo stadigvæk, og den sondring, kan vi sige, er jo også vigtig i juraen mellem praktikerne og teoretikerne. Men det gamle fakultet, det var altså der, kan vi sige, det var der dansk jura koblede sig på den internationale trend, som går ud på, at jura ikke bare handler om konkret konfliktløsning. Jura er en samling af argumenter og synspunkter og principper, som man skal kende til for at finde den rigtige løsning.

Jon Clausen 00:57:27

Der er mange flere spændende beretninger fra rettens kulturhistorie i Ditlev Tamms bog Juraens 100 bedste historier, der udkom i 2016 på forlaget Gyldendal. Det var alt for nu, som det er med det meste andet er også Juristeriet lettere Coronaramt i øjeblikket, men vi håber snart at være tilbage med en ny lyd fra juraens verden. Og når vi er tilbage, er det naturligvis også med Ditlev Tamm, der vil være klar i pejsestuen. Ris, ros eller gode forslag til udsendelser om jura modtages som altid med taknemmelighed. Hvis du skriver til redaktion@jur.ku.dk. Vi lyttes